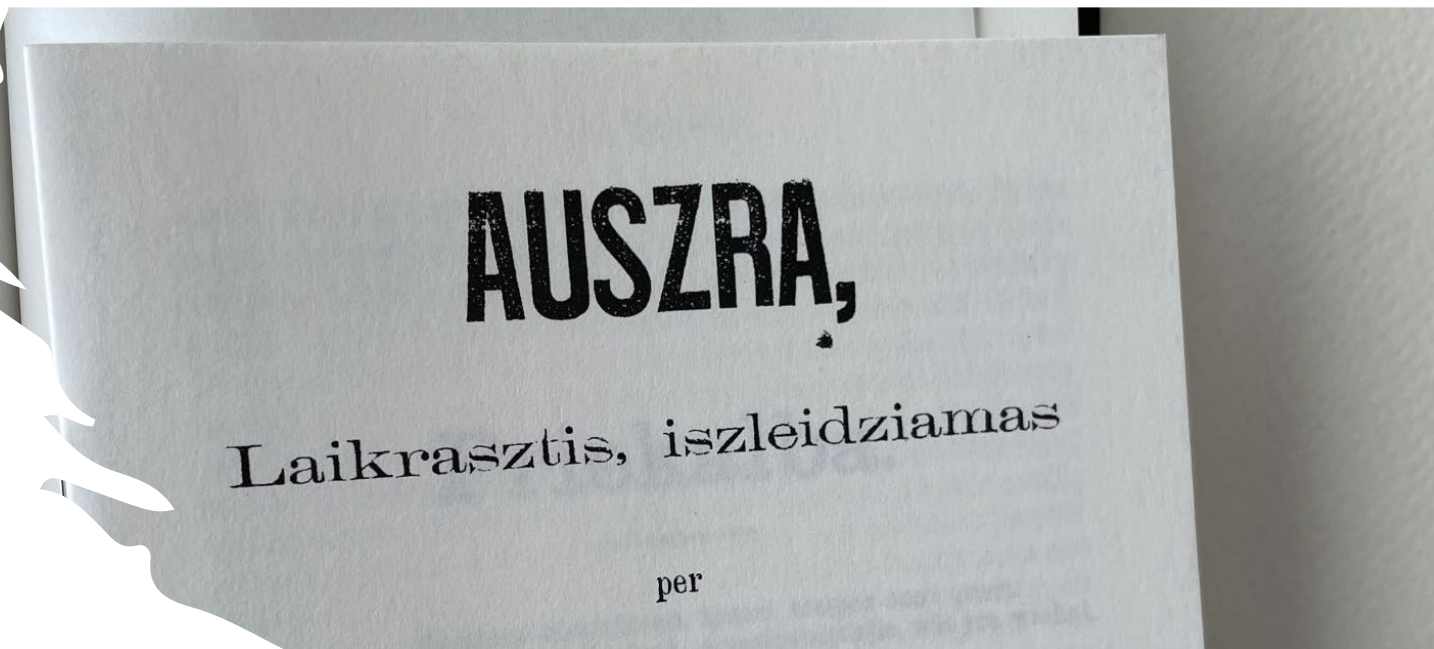

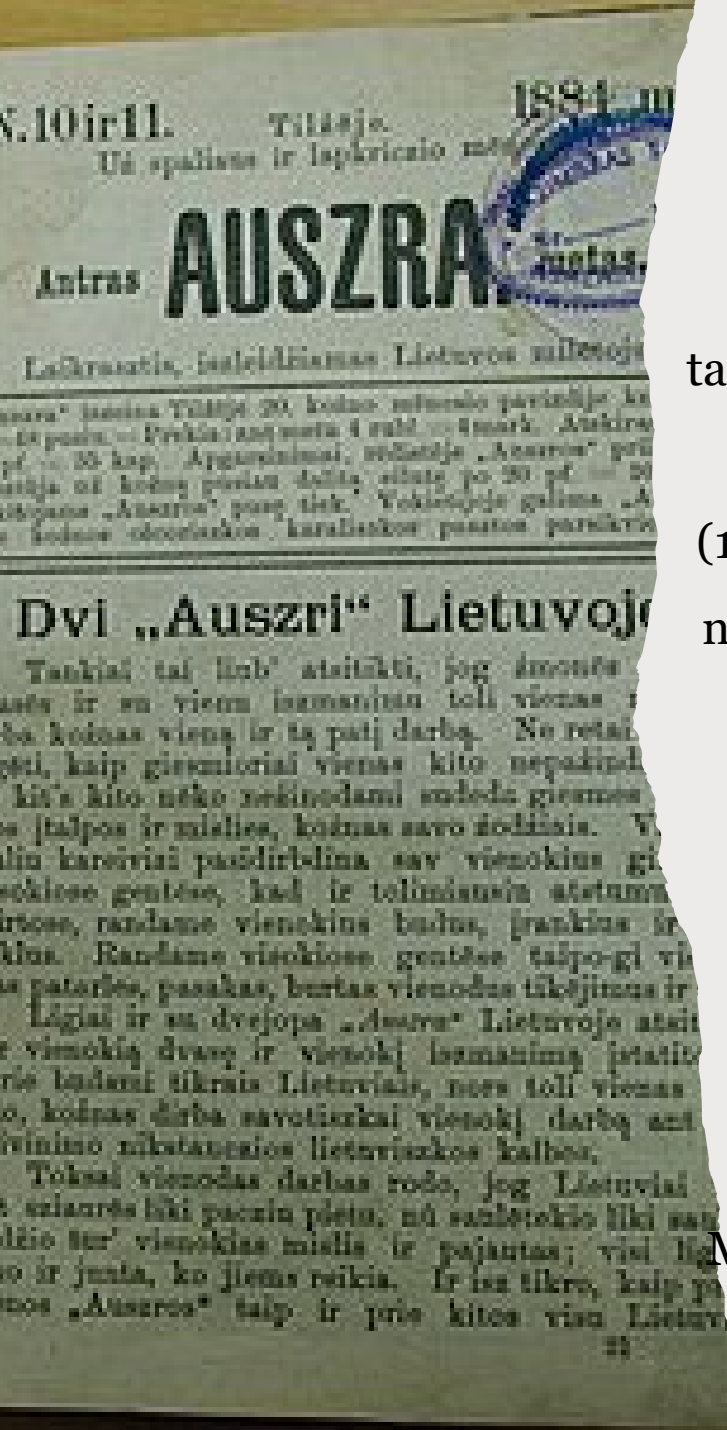
Prieš 140 metų buvo pradėtas leisti pirmasis Didžiajai Lietuvai skirtas spausdintas mėnesinis visuomeninis politinis ir literatūrinis laikraštis lietuvių kalba „Aušra“, 1883-1886 metais leistas Ragainėje ir Tilžėje. Laikraštis prisidėjo prie tautinio atgimimo žadinimo ir yra aktualus dabartinei Lietuvos visuomenei. Iš viso išleista 29 numeriai (40 knygelių).

Esame dėkingi laikraščio perleidimo rėmėjui mokslininkui ir verslininkui Pranui Kizniui bei dovanojimo mokykloms iniciatoriui Lietuvos Respublikos Prezidentui Gitanui Nausėdai, kad ir mūsų gimnaziją pasiekė penkių knygų rinkinys. Jame perleisti 1883-1886 m. laikraščio komplektai bei įvadinis „Aušros“ tomas.

*Homines historiarum
ignari semper sunt pueri –
Žmonės, nežinantieji
istorijos, visad lieka vaikai...*

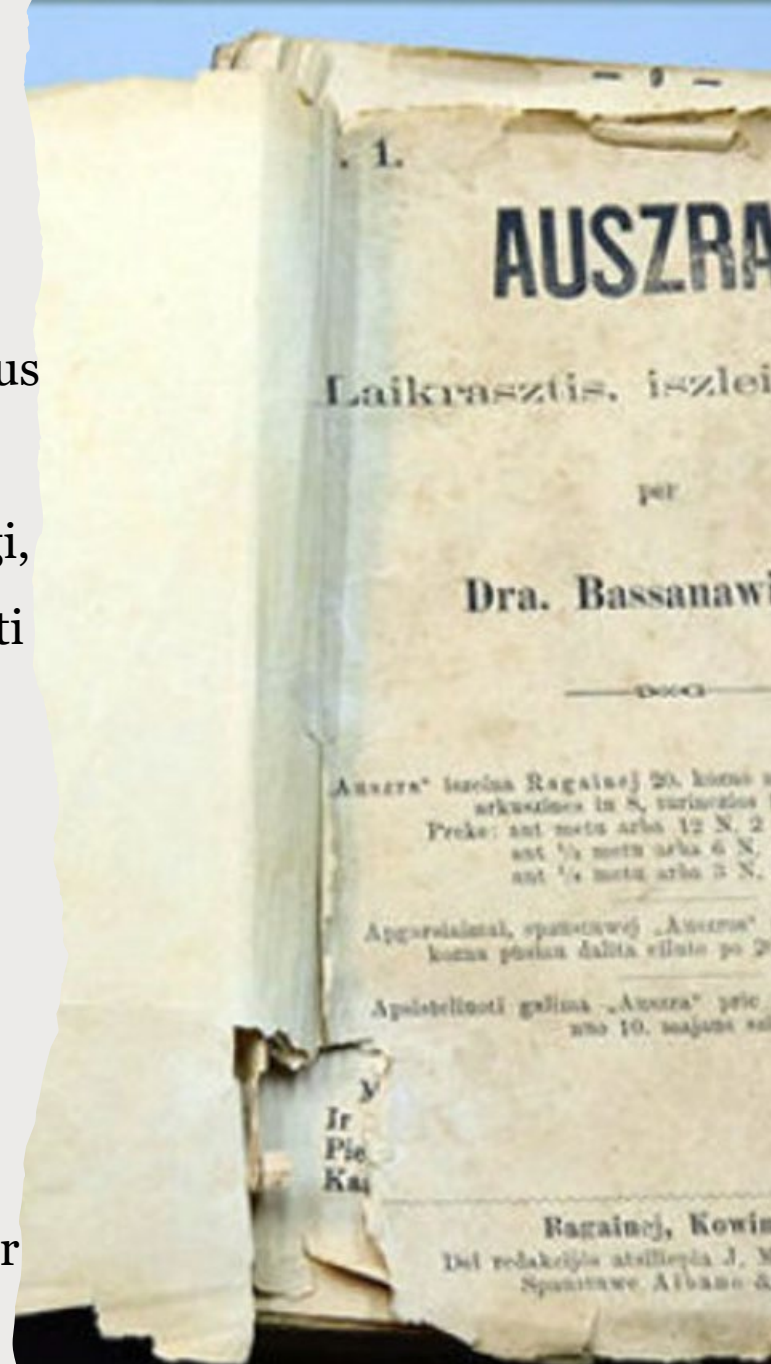
(šiuo romėnų posakiu „Aušros“ laikraščio
leidėjai vadovavosi visą jo gyvavimo
laikotarpį – trejus metus).

Apie būtinybę Lietuvoje leisti periodinį leidinį lietuvių kalba, kurio tikslas — telkti lietuvius, kelti tautinę savimone, buvo mąstoma nuo pat neoficialaus spaudos lietuviškai lotynišku šriftu uždraudimo (1864-1904), tačiau visi mėginimai buvo nesėkmingi, nes nepavykdavo gauti rusų valdžios sutikimo leisti legalius lietuvių laikraščius Rusijoje. Ir tik vėliau, Jurgiui Mikšai pasitarus su Jonu Šliūpu, Petru Vileišiu bei Jonu Basanavičiumi, pavyko išleisti visiškai naują laikraštį, Jono Šliūpo siūlymu pavadintą „Auszra“.

Pinigų pirmajam „Aušros" numeriui sudėjo M. Šernius 150 markių, A. Vištalius — 100 markių ir J. Basanavičius — 100 frankų.

AUSZRA,

szkis, iszleidziamas

per

a. Bassanawicziu.

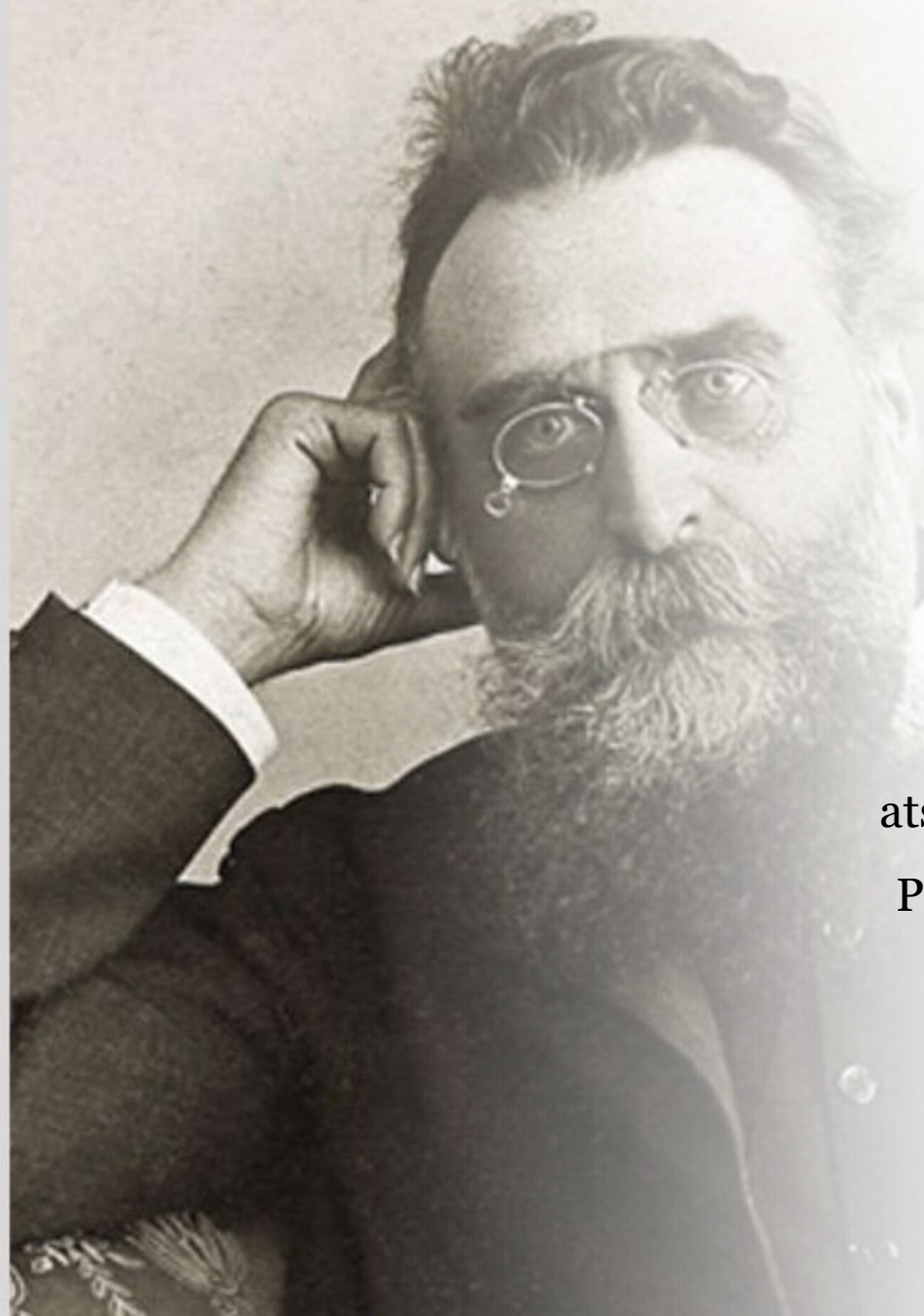
Ragainej 30. kormo mensesio formate knyguies
ednos in 8, turinezios 16 lakszu.
et metu arba 12 N. 2 Mk. = 1 rub.,
et 1/4 metu arba 6 N. 1 Mk. = 50 kap.
et 1/4 metu arba 3 N. 50 Pf. = 25 kap.

paustawej „Auszros“ prilmam, kaszinoja uz
suo dalita ciluto po 20 Pf. = 10 kap.

alima „Auszra“ prie wisu wok, elek. postu
ano 10. majus szio m.

Ragainej, Kowinis 1883.

edjios atsilepta J. Mikszas Ragainej.
instuwo Albano & Kibelkox.

Garbingiausia vieta „Aušros“
bendraautorių tarpe tenka dr.
J. Basanavičiui (tuomet gyveno
Bulgarijoje). Jis redagavo leidinį ir
netrukus 1883 m. sausio 23 d. atsiuntė
laikraščio programos apmatų su
pratarmės tekstu ir keliais rašiniais
pirmam numeriui. Pirmasis numeris
pasirodė 1883 m. balandžio mėnesį su
atspausdinta kovo mėnesio (*kowinis*) data.
Pirmojo numerio leidėju ir pasirašė Jonas
Basanavičius.

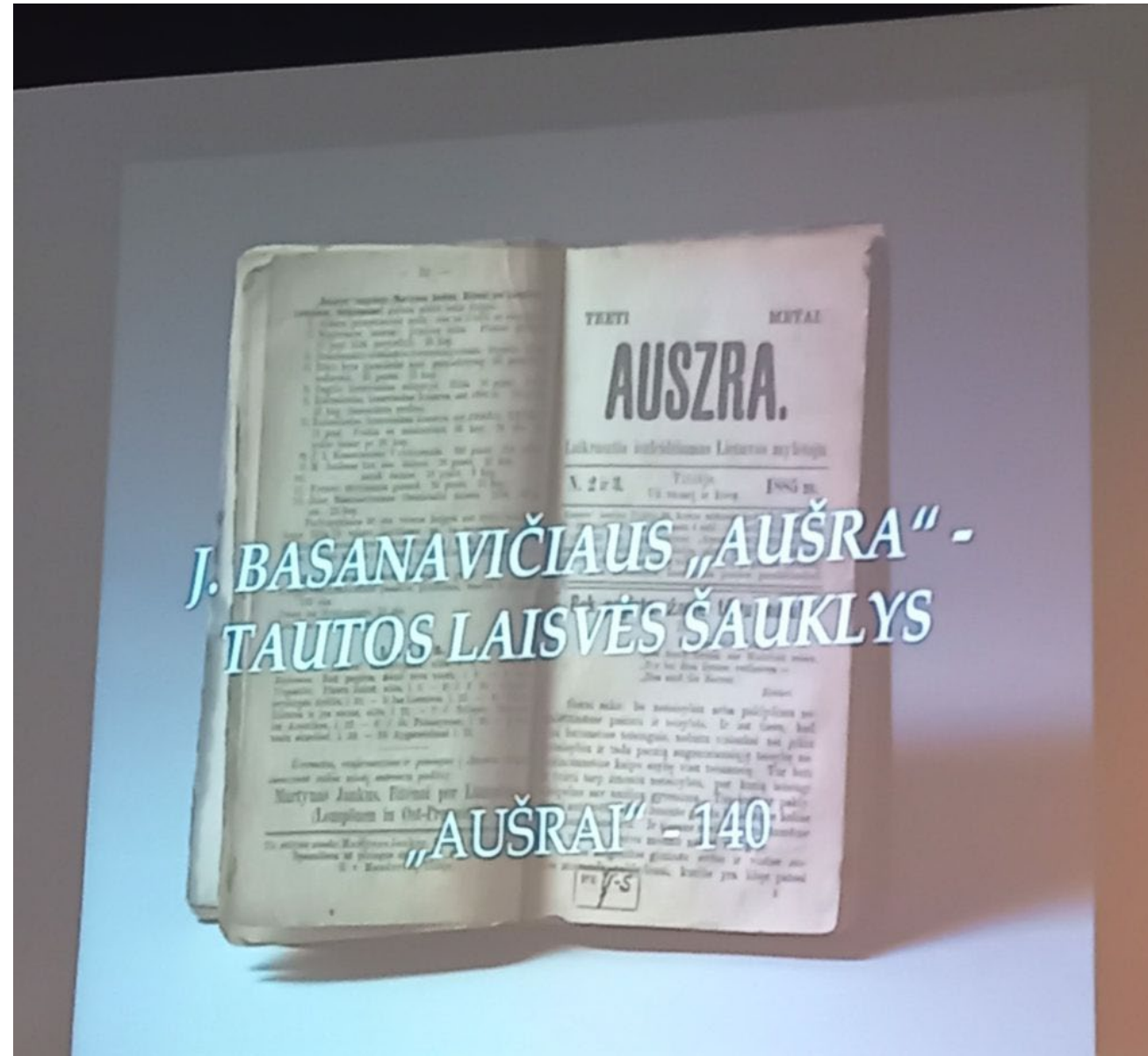
Jis daugiausiai rašė „Aušrai“, kryptį jai
nustatė ir gaires nužymėjo.

Jonas Basanavičius parašė garsiąją „Priekalbą“, kurioje buvo kalbama apie gimtąją kalbą ir literatūrą, kultūrą, istoriją, mokslo svarbą, labdarą, ligonines, teismus, bankus, viešąjį gyvenimą bei kitus dalykus...

Epigrafu buvo užrašyta:

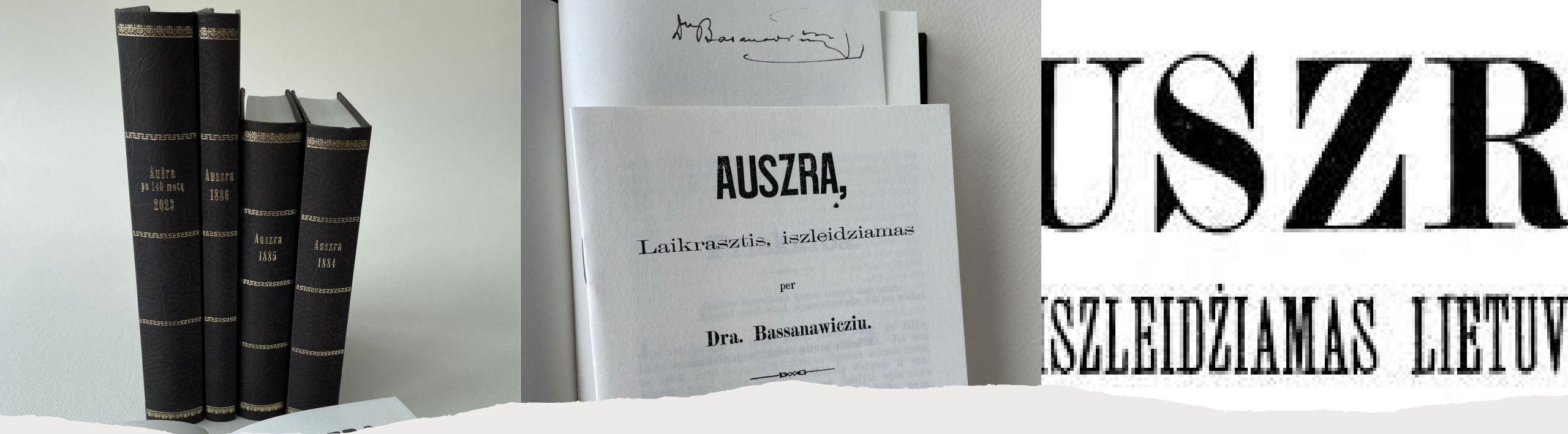
Homines historiarum ignari semper sunt pueri – Žmonės, nusidavimų nepažinstantieji, vis yra vaikai...

O šitais žodžiais jis „Priekalbą“ baigė:
Kaip aušrai auštant nyksta ant žemės nakties tamsybė, o kad taip jau prašvistų ir Lietuvos dvasia! Toks mūsų geidavimas ir noras.

Apie „Aušrą“ ėmė burtis aušrininkais vadinti lietuvių inteligentai. Paštu uždaruose vokuose siunčiamas laikraštis buvo slaptaigabenamas per sieną į Didžiąją Lietuvą – ten juos platino knygnešiai. „Aušra“ pasiekdavo Sibirą, Vakarų Europą ir net Jungtinėse Amerikos Valstijose gyvenusius lietuvius.

„Aušros“ rašytojai ir veikėjai daugiausia buvo jauni (20–40 metų) žmonės, ūkininkų ir iš dalies dvarininkų vaikai, daugiausia aukštųjų mokyklų studentai, Šiaulių, Marijampolės gimnazijų mokiniai, kunigai ir klierikai, mokytojai, vienas kitas gydytojas, inžinierius, valdininkas, rečiau ūkininkas ar amatininkas, augę priešaušriniais laikais. Tuo metu jie sudarė pobaudžiavinę šviesuomenę.

„Aušra“ turėjo išskirtinės ir lemiamos reikšmės lietuvių tautiniam atgimimui, nušvietė ir gyvenamojo meto įvairias sritis, plėtojo istorinę publicistiką, reikalavo tautos kultūros bei kalbos teisių, spausdino grožinės literatūros kūrinius, literatūros kritikos raštus. „Aušra“ davė pradžia nacionalinės žurnalistikos ir publicistikos istorijos tyrinėjimams. 1883–1886 m. buvo išspausdinta daugiau nei dvidešimtys poetų kūrinių – eilėraščių, pasakėčių, sekimų. „Aušroje“ eilėmis debiutavo K. Sakalauskas-Vanagėlis, J. Mačiulis-Maironis, A. Vištelis, P. Arminas-Trupinėlis ir kt.

„Aušros“ reikšmė lietuvių tautai yra milžiniška. Ji — lietuvių atgimimo pradžia, pirmas sąmoningas žingsnis į savo ateitį. Tai, anot prof. Mykolo Biržiškos, didžiausia pasauly revoliucija, kokią istorija težinanti — sukilimas vos pradedančios susiprasti tautelės prieš didžiulę rusų-vokiečių-lenkų santarvę. Ir ji tą kovą sunkiausiomis aplinkybėmis laimėjo: iš bekalbės ir beteisės vergijos per 35 metus išaugo į nepriklausomą valstybę.

„Aušra” padėjo sugrįžti į lietuvių nemazam skaičiui lietuvių, kurie buvo į lenkus ar į rusus virte ir, būdami neginčijamo kilimo lietuviai, sugrįžo į savo tautą tik „Aušros” dėka. Tokių reiškinių gražiausias pavyzdys — Vincas Kudirka, jis rašo: **„Gavau Nr. 1 „Aušros“. Žiūriu, ant pirmutinio puslapio stovi Basanavičius. „Pranašas“ — pamislijau tada apie Basanavičių jau lietuviškai. Ėmiau skubiai vartyti ir . . . atsistojau, nuleidau galvą, nedrįsdamas pakelti akių. Rodos, girdėjau Lietuvos balsą, sykiu apkaltinusį, sykiu ir atleidžiantį: o, tu paklydėli, kur iki šiol buvai? Paskui pasidarė man taip graudu, kad apsikniaubęs ant stalo apsiverkiau. Gaila man buvo tų valandų, kurios nesugrąžintinai išbrauktos tapo iš mano gyvenimo, kaip lietuvių, ir gėda, kad taip ilgai buvau apgailėtinas pagedėlis. Potam pripildė mano krūtinę rami, smagi šiluma ir, rodos, naujos pajėgos pradėjo rasti. Rodos, užaugau išsyk, ir ta pasaulė jau man per ankšta. Pajutau save didžiu, galingu: pasijutau lietuviu esąs. Neužilgo susižiedavau su Lietuvos literatūra ir iki šiai dienai savo sužadėtinės neapleidžiu.“**

Aušra“ reikia skaityti kaip romaną...

„Aušra“ reikia skaityti ne tik pradedant ir baigiant jos prakalbą, „Aušra“ reikia skaityti kaip romaną – mikrokosmosą, atskirą pasaulį, kuriame randa vietą viskas – ir istorijos žinios, ir literatūra, ir net ūkio terminijos atsiradimas... Skaitykite „Aušrą“ širdimi, tai nepralenkiamas Tėvynės meilės manifestas, gimęs itin sudėtingomis tautai sąlygomis...

LR Prezidentas Gitanas Nausėda

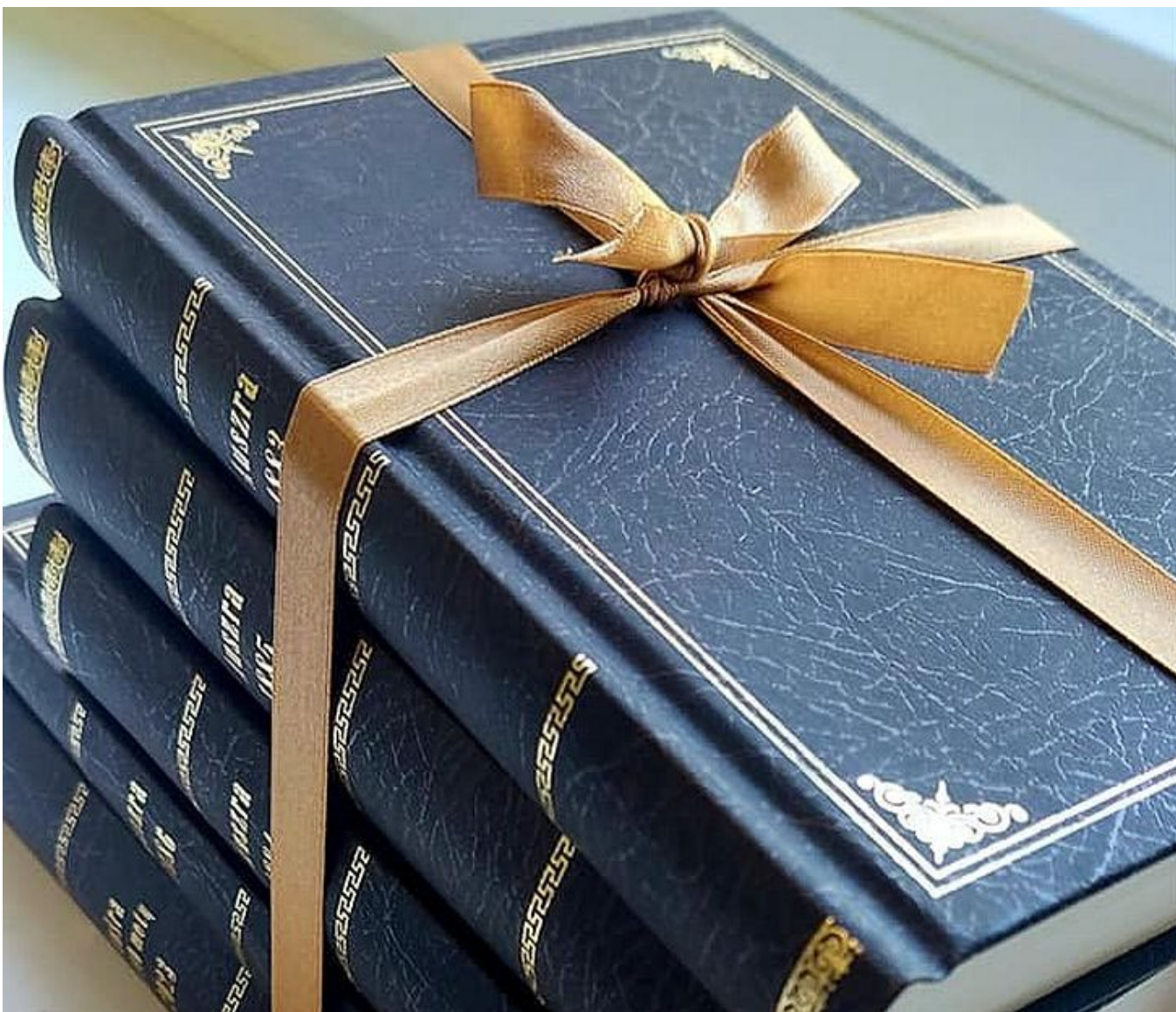
AUSZRA.
LAIKRASČIS IŠLEIDŽIAMAS LIETUVOS MYLĖTOJŲ.

Mėnraščio *Aušra* (1883–1886)
140-mečiui atminti

DOVANA LIETUVAI

Aušros perleidimo iniciatorius ir globėjas
Lietuvos Respublikos Prezidentas
dr. GITANAS NAUSĖDA

Mecenatas – kultūros geradarys
dr. PRANAS KIZNIS

Originalaus dydžio
„Aušra“
leidimą įdomu ir pavartyti,
ir paskaityti.
Užsukite
į gimnazijos biblioteką!